

Inatsisartuts ansvar og beslutninger i forhold til råstofindustriudviklingen i Grønland

De overordnede rammer i Arktis og Grønland

At Grønlands undergrund rummer værdifulde mineraler og eventuelt olie er der som sådan intet nyt i. Denne viden har været kendt i mange år og har afgjort influeret Grønlands politiske og folkeretslige udvikling. Grønland fik i 1979 Hjemmestyre og i den forbindelse var netop spørgsmålet om retten til undergrunden et væsentligt tema. Det samme gjorde sig gældende i forhold til forhandling om Selvstyreaftalen.

Også i forhold til det øvrige udland har Grønland været vant til opmærksomhed grundet vores ressourcer, både de levende og de ikke-levende. Opmærksomheden skyldes historisk set dels vores værdifulde undergrund, men også dels vores geostrategiske placering midt i Arktis og mellem magtfulde og konkurrerende nationer. Den kolde krig er dog lykkeligvis forbi, men Arktis rummer dog stadig mulighed for fremtidige potentielle modsætninger, hvad angår adgangen og konkurrencen om råstoffer, det være sig olie eller mineraler. Det er i Grønlands naturlige interesse at udviklingen i og af det arktiske område foregår konstruktivt. Arktisk Råd er i den forbindelse et forum for at fremme og støtte op om en positiv dialog omkring de overordnede rammer for udviklingen i de arktiske områder.

Generel politisk konsensus om de lovgivningsmæssige rammer

Der har traditionelt været bred enighed i Inatsisartut (Landstinget) omkring de lovgivningsmæssige rammer for landets råstofudvikling. De enkelte partier kan diskutere afgrænsede problemstillinger, men generelt er der enighed om, at landets ikke-levende ressourcer skal udvindes med tanke på at sikre de generationer der kommer efter os, med tanke på at udvide vores erhvervsmuligheder og med behørig respekt for den natur der omgiver os. Vi er jo ikke blinde for, at dagens største bidragsyder til landets økonomi er fiskeriet, der er særdeles sårbart overfor for eksempel forurening. Vi skal derfor som lovgivere i Inatsisartut balancere forskellige og vigtige hensyn i den kontinuerlige udvikling af den grønlandske råstofsektor. Det betyder ikke at vi er berøringsangste overfor en industriel udvikling, tværtimod. Men udviklingen skal ske under hensyn til både natur og landets befolkning, således at bæredygtighed opretholdes på flere niveauer, det være sig naturmæssigt såvel som samfundsmæssigt.

Central lovgivning på råstofområdet

De vigtigste og mest centrale love for råstofudviklingen i Grønland er Loven om råstoffonden der blev vedtaget i 2008 og har til hensigt både at modvirke hollandsk syge og give os en tilstrækkelig fremtidig økonomi til at udfylde selvstyrelovens rammer. Råstofloven, fra 2009, er en rammelov, der stiller høje krav til råstofsektoren på alle områder. Råstofloven er tæt forbundet med Selvstyreloven. I den forstand at Selvstyreloven er forudsætningen for den grønlandske Råstoflov. I Selvstyreloven fik Grønland som bekendt under visse betingelser overgivet ejendomsretten til værdierne i Grønlands undergrund.

Men på trods af at begge love er af forholdsvis ny dato er der allerede nu behov for ændringer. Til efteråret skal vi tage stilling til en række ændringer af råstofloven. Nogle af disse ændringer har til hensigt at præcisere rammerne, mens en mere grundlæggende ændring bliver, at man vil udskille miljømyndighedsansvaret, fra den øvrige myndighedsbehandling på råstofområdet. De ændringer der handler om præciseringer er for eksempel en tydeliggørelse af hvordan man definerer og gennemfører høringsprocesser i forbindelse med ansøgninger.

Kommende udfordringer på det grønlandske arbejdsmarked

En af de væsentligste udfordringer vi står overfor p.t. er at sikre at den kommende råstofindustri i videst mulig omfang vil benytte sig af lokal arbejdskraft og at denne arbejdskraft tilpasses de nye væksterhverv. Råstofloven giver mulighed for at det kan pålægges råstofvirksomheder at anvende både grønlandsk arbejdskraft og underleverandører. Imidlertid har vi udfordringer på dette område, eftersom en del af den Grønlandske arbejdsstyrke har et lavt uddannelsesniveau specielt hvad angår engelskkundskaber. Hvilket kan virke som en barrier for at der kan ske en bredere rekruttering af grønlandsk arbejdskraft på råstofområdet.

Det er i udgangspunktet glædeligt at indsatsen for at flere skal uddanne sig bærer frugt i disse år, men der er fortsat mange der står uden uddannelse. Derudover har vi et spredt bosætningsmønster. Generelt er landets befolkning rimeligt åbne overfor at flytte efter arbejde og der er igennem de sidste 13-14 år sket en urbanisering af befolkningen, som det også ses i resten af verden. Men uanset dette forhold vil Grønland til alle tider være et land med en lille befolkning, spredt ud over et enormt geografisk område.

Disse grundlæggende rammevilkår for vores arbejdsmarked betyder, at vi står overfor en større indvandring af udefrakommende arbejdskraft, såfremt vi vil gøre os forhåbninger om vækst i råstofsektoren. For det første kan vores egen arbejdsstyrke ikke alene løfte opgaven og for det andet vil der mangle nøglepersoner med faglige kompetencer til en række funktioner i en længere årrække.

Storskalaprojekter rummer både muligheder og problemer

I næste uge skal Inatsisartut (Landstinget) drøfte en redegørelse om storskalaprojekter. Debatten om storskalaprojekter handler dels om de juridiske rammer og behovet for de kommende lovændringer der skal til for eventuelt at realisere et storskalaprojekt. Men debatten handler ikke alene om jura og økonomi. Debatten handler i høj grad også om kulturpolitik, uddannelsespolitik, bygge- og anlægsprioriteringer og finanspolitik. Et enkelt storskalaprojekt vil have massiv betydning og påvirkning. Aktuelt er der 2 projekter i støbeskeen og blot det ene vil få behov for 2200 arbejdere i anlægsfasen. I Grønland eksisterer der stort set ikke arbejdsløshed indenfor stillinger der kræver uddannelse. Et storskalaprojekt vil derfor påvirke efterspørgslen af kvalificeret arbejdskraft massivt og kan føre til skævvridninger på anlægs- og byggeområdet, hvor der kan opstå en risiko for at andre og nødvendige anlægsprojekter ikke kan realiseres.

Det må erkendes, at der i gruppen af personer udenfor arbejdsmarkedet er forholdsvis mange, der vil have svært ved at påtage sig et arbejde uden en form for social indsats eller omskoling. Vi er derfor afhængige af udefrakommende arbejdskraft, både ufaglærte og faglærte. Såfremt at der skal realiseres et storskalaprojekt.

Vi har bemærket, at man i Norden har interesseret sig for problemstillingen omkring behovet for udefrakommende arbejdskraft i forbindelse med storskalaprojekter. Det har hos nogen været behov i den forbindelse for at råbe vagt i gevær overfor Grønland, i forhold til at advare mod risikoen for indførelse af social dumping i forbindelse med storskalaprojekter.

Erhvervsudvalget har ikke taget stilling til spørgsmålet om aflønning af den udefrakommende arbejdskraft. Debatten i Inatsisartut i næste uge vil uvægerligt komme til at handle om netop dette spørgsmål. Landets 2 største arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationer har begge taget afstand fra en situation, hvor man fra politisk side lovgiver om lønninger, uden inddragelse af arbejdsmarkedets øvrige parter. Uden at gå ind i en partipolitisk debat kan jeg dog godt sige, at landets største parti har taget klart afstand fra social dumping og dermed en situation, hvor man vil se underbetalte migrantarbejdere i Grønland.

En anden udfordring bliver, at disse større erhvervsprojekter vil medføre et behov for at bremse anlægsinvesteringer i en periode i resten af Grønland, for at undgå en overophedning af økonomien. Det i sig selv er problematisk idet landet står overfor et enormt renoveringsefterslæb på boligområdet og transportområdet, som i så fald må bremses og prioriteres. Dette vil samtidigt kunne sænke udviklingen i det øvrige erhvervsliv.

Afrunding

I forhold til Grønlands erhvervsliv er det lidt historien om humlebien, der ikke ved, at den ikke kan flyve. Vi har altid været oppe imod vores geografiske placering, der gør landet omkostningstungt at investere i og drive forretning i. Vi har en lille arbejdsstyrke, der er relativt uuddannet og en dominerende offentlig sektor. Og vi har det med at blive genstand for den vestlige verdens moralske overvejelser og ideer om det uberørte og ubesmittede Arktis – det er som bekendt altid lettest og mest omkostningsfrit at være moralsk og idealistisk på andres vegne.

Senest har vi set nyheden om at en tysk storbank har fravalgt investeringer i arktiske olieboringer af etiske årsager. Forhold og fordomme som disse gør det ikke lettere. Men vi vælger fortsat at være som humlebien. Turismen er i vækst, fiskeriet tilpasser sig nye tider, trods modstand og omkostninger er der fortsat interesse for olieeftersforskning og flere råstofprojekter og miner er i støbeskeen.

Grønland ønsker de samme velfærdsgoder og generelle levestandard som man kender i Norden og det kræver nye indtægter. Og dem går vi efter, men med åbne øjne og med den påkrævede ansvarlighed. Stilstand er ikke en mulighed og udvikling ikke et valg, - men en nødvendighed.

Tak for ordet.